

Оштро Перце 2022/2023.

Приказ приповетке „Књига“, Иво Андрић

Толико је било у животу ствари којих смо се бојали. А није требало. Требало је живјети.

Иво Андрић

Књижевник, песник, есејист, приповедач дипломата Краљевине Југославије, Иво Андрић (1892-1975) је наш најзначајнији писац 20. века. За свој књижевни рад и дело на српскохрватском језику „На Дрини ћуприја“, добија Нобелову награду за књижевност 1961. године. Најпознатија дела су му: „Травничка хроника“, „Госпођица“, „Ех Понто“, „Проклета авлија“...

Као пажљиви проматрач живота и душа људи са наших простора, он је приповедач уз чије речи сазнајемо шта смо учинили, а шта пропустили, заборавили, шта би требало радити, а шта не.

Те далеке 1946. године испричао нам је причу „Књига“, психолошку приповетку о адолесцентским страховима бистрог, сиромашног, стидљивог ученика трећег разреда гимназије негде у Босни.

Реч је о детињском страху, оном тешко објашњивом страху невиних људских бића пред појавама овог света... Реч је о оним ситним, а судбоносним догађајима који често ломе душе тих малих људи, које ми зовемо децом, а преко којих су наши старији, заузети својом бригом, тако олако прелазили или их уопште нису примећивали.

„Књига“, Иво Андрић

Главног јунака приче, при поласку у нову школску годину, дочекује хладноћа, строгост, тескоба зграде гимназије старог аустроугарског типа. У њеном ходнику дочекују га две црне табле: прва на којој је списак сиромашних ученика који имају парво на бесплатне старе уџбенике и друга црна табле на којој се исписују имена ученика која добијају писма код службеника. Он унапред зна да је његово име исписано само на првој табли. Иако ће своју ђачку собу делити са другом у кући једне удовице чија два сина, такође, иду у исту гимназију, он се осећа празно и усамљено.

Осећа неки необјашњиви страх, тако другачији од свих досадашњих страхова, тако различит од страха који се јавља када загрми, страха од животиња које живе далеко, страха од повреде... Право да ове школске године по први пут из школске библиотеке узме књигу нуди му излаз, пут у неки нови занимљивији, пожељнији свет, препун светлости, могућности, а у који он тако жели да закорачи.

Првог уторка после подне он је међу првим стајао пред закључаним вратима библиотеке.

„Књига“, Иво Андрић

На уласку у тај толико ишчкекивани жељени свет дочекује га хладан однос библиотекара према њему, његов одлучан глас, обавезе, прописани рокови за враћање књиге, казнене последице у случају неиспуњења обавеза (не може добити сведочанство), прецизна правила новог света.

Помало разочаран добија књигу са насловом „Експедиција у поларне крајеве“, која му по изласку из библиотеке испада из руке и раскоричује се. Збуњен, уплашен сакупља листове књиге, осврћући се, одлази кући. У својој соби књигу сакрива на дну свог ђачког ковчега. За одлазак у књиговезницу био му је потребан новац који он није имао. Свој поступак изједначавао је са убиством човека. Иако је страх био закључан, он му више није давао мира ни једног тренутка. Увек и свуда би га подсећао на оно што се десило, због чега је крив, на последице које га чекају. Страх га је јурио, а он је панично бежао из улице у улицу. Тражио је спас. Помишљао је да све исприча оцу, да се можда обрати газдарици за помоћ, али није могао. Опрост је тражио молитвом и чак је помишљао да је најбоље да га нема, да једноставно нестане.

Био је сам и препуштен самом себи. Дечак је све слабије јео, ређе се дружио са другом децом, није био у стању да учи. Агонија је трајала месецима све док није дошао уторак, последњи у семестру, када све позајмљене књиге морају бити враћене.

На крају наш главни јунак решава да купи туткало, залепи странице, врати књигу и суочи се са последицама свог поступка. Тог уторка после толико месеци агоније и раздирања своје душе, отишао је у библиотеку и стао испред истог оног истог професора који му је књигу и дао. Професор заокупљен својим бригама није га ни погледао.

Узео је књигу, ударио дланом леве руке, погледао број на полеђини, затим црвеном писаљком прецртао дечаково име у списку, а књигу положио на остале које је пре тога примио.

„Књига“, Иво Андрић

Дечак није могао да поверује шта му се догађа, осетио је некакво олакшање али није био у стању да се радује. Ослобођен кривице, одлази кући, седа на ковчег са сазнањем да је управо победио страх и да је постао мало другачији, старији.

Док сам листао странице ове приповетке, помислио сам како их нема много и да ћу их брзо прочитати. Међутим, није било тако. И мене је заједно са главним јунаком спопао неки необјашњиви страх од мојих поступака, будућности, одговорности, последица. Свако од нас их носи са собом. Приметио сам да растемо заједно са својим страховима. Што постајемо старији и страхови постају озбиљнији, но нема бежања од њих, треба их погледати у очи и рећи им све што о њима мислимо. Ако будемо храбри и искрени, страхови ће једноставно побећи.

Приповетку препоручујем свим адолесцентима и њиховим родитељима.

И да не заборавим да Вам кажем да сам негде прочитао да једно „Како си?“ може много помоћи.

Андреј Симонић VIII₁

Интервју са галебом Џонатаном Ливингстоном

Зиги Стардаст, познати новинар са планете Марс, успео је галактички најпознатијег галеба Џонатана Ливингстона да интервјуише на висинама које је освајао, тако рећи у лету. Овај спонтани разговор, лаког пера, објављен је у најчитанијим дневним новинама „Марсовски гласник“.

Ексклузивно за Земљане преносим вам текст у преводу са галебијег језика.

Зиги: Када сте одлучили да будете другачији од свог јата?

Џ. Л.: Од малених и паперјастих крила није ме привлачило кричање и јурњава за храном у мору. Желео сам да будем брз и спретан летач. Развијао сам тврдоглаво своју технику и начин биствовања изнад таласа.

Зиги: Која је највећа брзина коју сте постигли у свом пилотирању?

Џ. Л.: Небеса сам парао навише брзном од 505 километара на сат. Осећао сам се као тане испаљено из снажне пушке, мада сам се разочарао што небо ипак има ограничења.

Зиги: Шта Вас је болела самоћа или нешто друго?

Џ. Л.: Када сам одлетео далеко од Далеких Хриди више ме је болело што моја браћа нису хтела да поверују у узвишеност летења, нису хтели да отворе очи и виде. Научио сам да пуном брзином могу да дохватим врло ретку и укусну рибу што се креће у јату три метра испод површине океана.

Зиги: Од кога сте највише научили своје вештине?

Џ. Л.: Мој омиљени инструктор је Саливен. Он је мудра и упорна птица а сматрам га добрим пријатељом вредног сваког труда који сам уложио.

Зиги: Шта Вам је наупечатљивије рекао старешина Чјанг?

Џ. Л.: Да ћу додирнути небо када достигнем савршену брзину. То не значи летети хиљаду ни милион километара на сат, нити летети брзином светлости. Сваки број је ограничен, а савршенство нема граница. Савршена брзина значи бити овде.

Зиги: Ко је Вас најдражи ученик ако таквих има?

Џ. Л.: Како да не. То је Флечер Линд, због своје страсти према летењу био је несхваћен и избачен као и ја. Флечер је млад и упоран у својим настојањима да савлада најкомплицованије покрете, не боји се ни највиших висина, него храбро лети.

Зиги: За крај која је ваша порука свим птицама?

Џ. Л.: Нема граница и ускоро ће доћи време када ће се неко појавити на твојој обали и показати како се лети. Само напред у нове висине. Тако почиње нова трка за знањем.

У том трену Галеб направи лупинг и оде у нове хоризонте остављајући Зигија да лети ка својој матичној црвеној планети.

Андреј Симонић VIII₁